

OCHIQ BANK API'LARI: MOLIYAVIY MA'LUMOTLARGA KIRISH IMKONINI BERUVCHI HUQUQIY ASOSLAR

Odilov Nozimjon Jumanazar o'g'li | odilovnozimjon216@gmail.com

Toshkent davlat yuridik universiteti magistranti

Annotatsiya. Ochiq bank API'lari moliyaviy sohada inqilob qilish imkoniyatiga ega bo'lgan yangi va rivojlanayotgan texnologiyadir. Ochiq bank API'lari uchinchi tomon provayderlariga (TPP) banklardan mijozlarning moliyaviy ma'lumotlariga xavfsiz va standartlashtirilgan tarzda kirish imkonini beradi. Biroq, ochiq bank API'lari ham bir qator huquqiy muammolarni keltirib chiqaradiki, ochiq bank API-lari orqali moliyaviy ma'lumotlarga kirishni ta'minlash uchun amaldagi qonunchilik asoslari, ochiq bank API-larini muvaffaqiyatli joriy etishni ta'minlash uchun hal qilinishi kerak bo'lgan asosiy huquqiy masalalar shular jumlasidandir.

Kalit so'zlar: Ochiq bank API'lari, uchinchi tomon provayderlari (TPP), PSD2, mobil ilova, platforma, moliyaviy ma'lumotlar

OPEN BANKING APIS: LEGAL FRAMEWORKS FOR ACCESS TO FINANCIAL DATA

Odilov Nozimjon Jumanazar o'g'li

Master's degree student of Tashkent State University of Law

Abstract. Open banking APIs are a new and emerging technology that has the potential to revolutionize the financial industry. Open banking APIs enable third-party providers (TPPs) to access customer financial information from banks in a secure and standardized manner. However, open banking APIs also pose a number of legal challenges that the existing legal framework for providing access to financial data through open banking APIs must be addressed to ensure the successful implementation of open banking APIs. The main legal issues are among these.

Keywords: Open Banking APIs, Third Party Providers (TPP), PSD2, Mobile Application, Platform, Financial Data

ОТКРЫТЫЕ БАНКОВСКИЕ API: ПРАВОВАЯ БАЗА ДЛЯ ДОСТУПА К ФИНАНСОВЫМ ДАННЫМ

Одилов Нозимжон Жуманазар угли

Магистрант Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация. API открытого банкинга — это новая и развивающаяся технология, которая может произвести революцию в финансовой индустрии. Открытые банковские API позволяют сторонним поставщикам (TPP) получать доступ к финансовой информации клиентов из банков безопасным и стандартизированным способом. Однако открытые банковские API также создают ряд юридических проблем, которые необходимо решить в рамках существующей правовой базы для обеспечения доступа к финансовым данным через открытые банковские API, чтобы обеспечить успешное внедрение открытых банковских API.

Ключевые слова: API открытого банкинга, сторонние поставщики (TPP), PSD2, мобильное приложение, платформа, финансовые данные.

Ochiq bank - bu mijozlarga yangi va innovatsion moliyaviy mahsulotlar va xizmatlarni olish uchun o'z moliyaviy ma'lumotlarini uchinchi tomon provayderlari (keying o'rinlarda TPP) bilan bo'lishish imkonini beruvchi moliyaviy tizim. Ochiq bank API'lari ochiq bank xizmatlarini ko'rsatishning asosiy vositalaridir. Ular uchinchi tomon provayderlariga banklardan mijozlarning moliyaviy ma'lumotlariga xavfsiz va standartlashtirilgan tarzda kirish imkonini beradi. Uchinchi tomonlar odatda bank mijozlariga umumiy moliyaviy ma'lumotlar va xizmatlardan foydalanadigan texnologiya, xizmat yoki ilovani taqdim etadilar. Umumiy moliyaviy ma'lumotlarga bank mijozlariga tegishli hisob-kitoblar va operatsiyalar yozuvlari misol bo'la oladi. Ushbu ma'lumotlar ochiq bo'lishi mumkin emas, lekin ular faqat mijozning aniq iltimosiga binoan taqdim qilinishi mumkin.

Yildan yilga rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda ochiq bank faoliyatiga qiziqish ortib bormoqda. Bir qator davlatlar, jumladan, Buyuk Britaniya, AQSH, Fransiya va Avstraliya ochiq bank tizimini joriy qilgan. O'zbekiston Respublikasida hali ham ochiq bank tizimini rivojlantirishning dastlabki bosqichida bo'lib, huquqiy va moliyaviy tizimda bir qator belgilanishi kerak bo'lgan holatlar haligacha aniqlashtirilmagan. Ochiq bank siyosati, aslida, raqobat va innovatsiyalarning kuchayishiga, mijozlar tajribasini yaxshilashga va banklar va mijozlar uchun xarajatlarni kamaytirishga olib keladi. API-lar (application programming interfaces) ochiq bank xizmatlarini ko'rsatishning asosiy omillari hisoblanadi. API-lar TPP larga banklardan mijozlarning moliyaviy ma'lumotlariga xavfsiz va standartlashtirilgan tarzda kirish imkonini beradi. Ochiq bank API-lari odatda OAuth 2.0 yordamida himoyalangan. OAuth 2.0 keng qo'llaniladigan autentifikatsiya va avtorizatsiya protokoli bo'lib, u TPP larga mijozlarning hisob ma'lumotlarini saqlamasdan mijozlarning moliyaviy ma'lumotlariga kirish imkonini beradi.

Ochiq bank API-larining xalqaro huquqiy bazasi hali to'liq belgilanmagan. Biroq, ochiq bank API-larini rivojlantirishga ko'maklashuvchi bir qator xalqaro tashabbuslar mavjud. Eng muhim xalqaro tashabbuslardan biri Yevropa Ittifoqining qayta ko'rib chiqilgan to'lov xizmatlari bo'yicha direktivasi (PSD2). PSD2 banklardan mijozlarga moliyaviy ma'lumotlarini TPPlar bilan bo'lishish huquqini berishni talab qiladi. PSD2 Yevropada ochiq bank API-lari faoliyatining asosiy omili hisoblanadi. Yana bir muhim loyiha Ochiq bank standarti (OBS). OBS - bu banklar va TPPlar o'rtasida moliyaviy ma'lumotlarning xavfsiz almashinuvini osonlashtiradigan texnik standartlar to'plami. OBS bir qator mamlakatlarda, jumladan, Buyuk Britaniya, Avstraliya va Yangi Zelandiyada qo'llaniladi. PSD2 va OBS bilan bir qatorda, ochiq bank API-larini rivojlantirishga yordam beradigan bir qator boshqa xalqaro tashabbuslar ham mavjud. Ushbu tashabbuslar qatoriga Moliyaviy barqarorlik kengashining Ochiq bank ishchi guruhi va Open Banking Global kiradi.

Ochiq bank faoliyatining huquqiy asoslari mamlakatdan mamlakatga farq qiladi. Biroq, barcha ochiq bank tizimlariga tegishli bo'lgan ba'zi umumiy huquqiy muammolar mavjud. Bu masalalarga quyidagilar kiradi:

1. Rozilik: Iste'molchilar o'zlarining moliyaviy ma'lumotlarini TPPlar bilan baham ko'rishga aniq rozilik berishlari kerak.

2.Ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiyligi: Banklar va TPPlar mijozlar ma'lumotlarini himoya qilish uchun mustahkam xavfsizlik choralariga ega bo'lishi kerak.

3.Mas'uliyat: Ma'lumotlarning buzilishi yoki boshqa xavfsizlik hodisasi sodir bo'lgan taqdirda kim javobgar bo'lishini aniqlashtirish zarur.

4.Raqobat: Ochiq bank faoliyati bir necha yirik o'yinchilarning bozor hukmronligi kabi raqobatga qarshi amaliyotlarga olib kelmasligini ta'minlash muhimdir.

O'zbekiston Respublikasida ochiq bank API'lari uchun huquqiy asoslar hali ham yetarlicha to'liq ishlab chiqilmagan. Biroq O'zbekiston Markaziy banki tomonidan mamlakatda ochiq bank faoliyatini rivojlantirishga ko'maklashish choralarini ko'rilgan bo'lib, bir nechta normativ hujjatlarda o'z ifodasini topgan. Ushbu normativ huquqiy hujjatlarga "Banklar va bank faoliyati to'g'risida"gi, "Kiberxavfsizlik to'g'risida"gi va "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonunlari misol bo'la oladi. Bu mijozlarga yangi va innovatsion moliyaviy mahsulotlar va xizmatlarni olish uchun moliyaviy ma'lumotlarini TPPlar bilan bo'lishish imkonini bermoqda. Hozirda "Click", "Payme" kabi ko'plab moliyaviy xizmat ko'rsatuvchi uchinchi shaxslarga banklar tomonidan ochiq bank ma'lumotlari umumiy normativ huquqiy hujjatlar asosida mijoz ruxsati bilan berilsa-da, ammo yagona aniq tartib-tamoyillar to'liq ishlab chiqilmagan. Ochiq bank bunday rozilik asosida almashishni amalga oshirish uchun texnologik infratuzilma va huquqiy asoslarni talab qiladi. Bu turdagi huquqiy asoslar esa yuqoridagi ko'rsatilgan normativ-huquqiy hujjatlarda to'liq belgilanmagan. Ochiq bank faoliyatini huquqiy tartibga solish to'liq yakunlangach, O'zbekiston banklari ochiq bank API-larini yanada rivojlantirishi mumkin. Bu esa mijozlarga yangi va innovatsion moliyaviy mahsulotlar va xizmatlarni olish uchun moliyaviy ma'lumotlarini TPPlar bilan ko'proq bo'lishish imkonini beradi. O'zbekistonda ochiq bank faoliyatini huquqiy asoslarini to'laligicha joriy etish bir qator afzalliklarni vujudga keltiradi, jumladan, moliyaviy sektorda raqobat va innovatsiyalarning kuchayishi va banklar mijozlar uchun xarajatlarini kamaytirishi yuqoridagi afzalliklarga misol bo'la oladi. Shu bilan birga, O'zbekistonda ochiq bank faoliyatini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun hal qilinishi kerak bo'lgan ayrim muammolar ham mavjud. Bu qiyinchiliklarga quyidagilar kiradi:

1. Ochiq bank faoliyati uchun keng qamrovli huquqiy bazani ishlab chiqish;
2. Iste'molchilarni ochiq bank faoliyati va ularning huquqlari haqida ma'lumot berish;
3. Banklarda mijozlar ma'lumotlarini himoya qilish uchun mustahkam xavfsizlik choralari mavjudligini ta'minlash.

Ushbu xizmatlar banklar bilan bog'liq quyidagidek ko'plab dolzarb muammolarni ham yuzaga keltiradi, ularga huquqiy asos yaratilishini talab qiladi:

1. Banklar ochiq bank API-larini taqdim etishlari shartmi? Agar ochiq bank faoliyati majburiy bo'lsa, banklar uni amalga oshirish muddatlari qanday?
2. Banklar faqat ba'zi uchinchi tomonlar bilan ishlashni tanlashi mumkinmi yoki ular barcha tegishli uchinchi tomonlar bilan ishlashlari kerakmi?
3. Banklar belgilangan talablarga muvofiq API yaratishlari kerakmi?

Ochiq bank API-larini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun hal qilinishi kerak bo'lgan asosiy huquqiy muammolar va yuzaga keladigan savollar yuqoridagilardan iborat. Demak, ochiq bank API'lari, uchinchi shaxslarning moliyaviy ma'lumotlarga kirish imkonini beruvchi huquqiy asoslar yaratilishi dolzarbligicha qolmoqda.

O'zbekiston va rivojlangan mamlakatlarda ochiq bank faoliyatining huquqiy asoslarini tahlil qilish uchun O'zbekiston Respublikasi va xorijiy davlatlar mutaxassislari va olimlari tomonidan bildirilgan fikr-mulohazalar va xulosalardan, xususan, kiber va moliya huquqi sohasiga oid qarashlaridan, shuningdek, rasmiy-yuridik, mantiqiy, qiyosiy-huquqiy va qiyosiy-tipologik tahlil metodlaridan keng foydalanildi. Metodologik tomondan maqolaga xalqapo huquq normalari, konvensiyalar, Yevropa Ittifoqi qonunchilik hujjatlari, O'zbekiston Konstitutsiyasi va qonunchilik hujjatlari, shuningdek tadqiqot mavzusiga doir boshqa amaliy materiallar manba bo'lib xizmat qilgan. Tadqiqotning maqsadi turli mamlakatlarning ochiq bank tizimi huquqiy asoslari bo'yicha ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilishni o'z ichiga oladi.

Demak, yuqoridagi savollar va ularning huquqiy asoslari masalasiga alohida to'xtalsak. Banklar ochiq bank API-larini taqdim etishlari shartmi? Agar ochiq bank faoliyati majburiy bo'lsa, banklar uni amalga oshirish muddatlari qandayligi haqidagi savolga yuzlanadigan bo'lsak, Yevropa Ittifoqida qayta ko'rib chiqilgan to'lov xizmatlari bo'yicha Direktiva (PSD2) banklardan uchinchi tomon provayderlariga (TPP) mijozlar hisobi ma'lumotlariga kirish va ularning nomidan

to'lovlarni boshlash imkonini beruvchi ochiq bank API-larini taqdim etishni majburiyat sifatida belgilab qo'yilgan. PSD2 2019-yil 14-sentabrda to'liq kuchga kirgan, lekin mijozlarni autentifikatsiya qilishdagi (SCA) kechikishlar tufayli Yevropa bank boshqarmasi banklar uchun ijroni amalga oshirish muddatini 2020-yil 31-dekabrgacha uzaytirishga ruxsat bergan. Buyuk Britaniyada Raqobat va bozorlar boshqarmasi (CMA) ochiq bank faoliyatini rag'batlantirish bo'yicha bir qator chora-tadbirlarni, jumladan, banklar uchun ma'lum ochiq bank API-larini taqdim etish talabini joriy qildi. 2016 yilda Raqobat va bozorlar boshqarmasi (CMA) bank sohasida raqobat va innovatsiyalarni o'rganish bo'yicha hisobotini e'lon qildi. Ular bozorda yirik banklar monopollik qilishini va iste'molchilar va kichik biznes raqobatning kuchayishidan foyda olishini aniqladilar. Buni bartaraf etish uchun CMA va Buyuk Britaniya hukumati to'qqizta eng yirik banklarga (CMA9) ochiq bank faoliyati uchun umumiy standartlarni majburiy etib belgiladi. Bu mijozlarga moliyaviy ma'lumotlarini xavfsiz almashish yoki tranzaksiyalarni xavfsiz boshlash imkonini beruvchi standart API mavjudligini ta'minladi. 2020-yil 15-mayda keng qamrovli va mulohazali maslahatlashuv jarayonidan so'ng qayta ko'rib chiqilgan "Yo'l xaritasi" nashr etildi. Jarayon konsultatsiyaning ikki alohida bosqichini, ochiq seminarlar va CMA9 va CMA9 bo'lmagan banklar, uchinchi tomon provayderlari va foydalanuvchi vakillaridan olingan 75 dan ortiq fikr-mulohazalarni o'z ichiga oldi.

O'zbekiston Respublikasida esa ochiq bank API'lari, ularni uchinchi tarafga berish majburiy yoki majburiy emasligiga to'xtaladigan bo'lsak, O'zbekiston Respublikasining "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida" gi Qonuni 22-moddasiga ko'ra subyektning shaxsga doir ma'lumotlariga ishlov berishga taalluqli axborotni uchinchi shaxsga taqdim etish tartibi subyektning shaxsga doir ma'lumotlarga ishlov berish uchun roziligi shartlariga ko'ra belgilanadi. Shaxsga doir ma'lumotlariga ishlov berish sifatida ushbu qonunda shaxsga doir ma'lumotlarni yig'ish, tizimlashtirish, saqlash, o'zgartirish, to'ldirish, ulardan foydalanish, ularni berish, tarqatish, uzatish, egasizlantirish va yo'q qilish bo'yicha bir harakatni yoki harakatlar majmuini amalga oshirish nazarda tutilgan. Ushbu qonunning 9-moddalarida mulkdorning, operatorning va uchinchi shaxsning faoliyati maqsadlarini amalga oshirishga qaratilgan shaxsga doir ma'lumotlar bilan harakatlar shaxsga doir ma'lumotlardan foydalanish hisoblanishi, bu ma'lumotlarning zarur darajada himoya qilinishini ta'minlash sharti bilan faqat

ushbu shaxsga doir ma'lumotlarni yig'ish bo'yicha ilgari bildirilgan maqsadlar uchun amalga oshirilishi, ushbu ma'lumotlarning oshkor etilishiga yo'l qo'ymasligi shartligi belgilangan. O'zbekiston Respublikasining "To'lov va to'lov tizimlari to'g'risida" va "Bank siri to'g'risida"gi qonunlarida esa to'lov tizimlari operatorlari va to'lov xizmatlarini yetkazib beruvchilar to'lov xizmatlarini ko'rsatish chog'ida o'zi olgan ma'lumotlar sir saqlanishini ta'minlashi hamda ularning uchinchi shaxslarga oshkor etilishiga yo'l qo'ymasligi, bank, uning mijozi (vakili) va O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankidan tashqari boshqa barcha shaxslar uchinchi shaxslar hisoblanishi belgilangan. Ushbu normativ hujjatlarda bank sirini tashkil etuvchi ma'lumotlarni ommaviy axborot vositalari orqali e'lon qilish, og'zaki yoki yozma shaklda yoxud boshqa yo'sinda tarqatish yoki ma'lum qilish, uchinchi shaxslar e'tiboriga yetkazish, bunday ma'lumotlarni qo'lga kiritishi uchun uchinchi shaxslarga bevosita yoki bilvosita, shu jumladan ana shunday ma'lumotlar xizmat vazifasini bajarishi munosabati bilan o'ziga ishonib topshirilgan yoxud ma'lum bo'lib qolgan yoki ushbu Qonunda belgilangan tartibda taqdim etilgan shaxslar tomonidan bunday ma'lumotlarni saqlash tartibining buzilishi oqibatida imkoniyat yaratib berish bank sirining oshkor qilinishi deb hisoblanishi belgilangan. Demak, yuqoridagilardan birinchi savolga xulosa qiladigan bo'lsak, O'zbekiston Respublikasida banklar mijozning ruxsati bilan, maxfiylik siyosatini uchinchi tomonlar saqlashi sharti bilan uchinchi tarafga berishi mumkin, lekin bu holat alohida majburiyat sifatida ko'rsatilmagan.

Ikkinchi, ya'ni banklar faqat ba'zi o'zi istagan uchinchi tomonlar bilan ishlashni, ularga ma'lumot berishni tanlashi mumkinmi yoki ular barcha tegishli uchinchi tomonlar bilan ishlashlari kerakmi? Savolni aniqlashtiradigan bo'lsak, masalan, bir bank to'lov xizmatlarini ko'rsatuvchi hisoblangan "A" uchinchi shaxsi bilan ishlashi mumkinmi, yoki boshqa "B" uchinchi shaxs shu ma'lumotlarni olish so'rovi bilan chiqsa (bank mijozi "B" uchinchi shaxs mobil ilobasidan foydalanishni xohlasa), "B" uchinchi shaxsga ham shaxsga doir ma'lumotlarni berishga majburmi degan savol yuzaga kelmoqda. Banklar odatda ochiq bank faoliyatida barcha tegishli uchinchi shaxslar bilan ishlashlari shart emas. Biroq, ular kim bilan ishlashni tanlashida ba'zi cheklovlar mavjud. Masalan, Yevropa Ittifoqida PSD2 banklardan barcha belgilangan talab va standartlarga ega, avtorizatsiyadan o'tgan TPPlarga ochiq bank API-larini taqdim etishni talab qiladi. Bu shuni anglatadiki, banklar TPP bilan ishlashni istamagani uchungina

ularni rad eta olmaydi. Shu bilan birga, banklar TPPlarga ma'lum talablarni qo'yishi mumkin, masalan, ulardan ma'lum darajadagi moliyaviy bazaga ega bo'lish yoki ma'lum xavfsizlik standartlariga javob berishni talab qilish kabi. Buyuk Britaniyada CMA ning ochiq bank talablari PSD2 ga o'xshaydi. Banklar barcha ruxsat etilgan TPPlarga ochiq bank API-larini taqdim etishlari shart, ammo ular TPPlarga ma'lum talablarni qo'yishlari mumkin. Umuman olganda, banklar ochiq bank sohasida kim bilan ishlashlarini hal qilishda bir oz moslashuvchanlikka ega. Biroq, ular TPP bilan ishlashdan o'zboshimchalik bilan bosh tortishlari mumkin emas.

O'zbekiston Respublikasida esa yuqorida ko'rsatib o'tilgan normativ-huquqiy hujjatlarda bu haqida umumiy ma'noda alohida qoidalar belgilanmagan, lekin uchinchi shaxslarga mijoz ruxsati bilan ma'lumotlardan foydalanishga ruxsat berishi, uchinchi shaxslar esa ma'lumotlarni oshkor bo'lmasligi sharti belgilanganini misol qilib keltirishimiz mumkin. Ammo, ko'rishimiz mumkinmi, bu normativ hujjatlarda istalgan uchinchi shaxs yoki barcha uchinchi shaxslarga ma'lumotdan foydalanish huquqini berish, ma'lumot berilayotgan uchinchi shaxslarga qo'yilgan talablar masalasi ochiq qolgan. Faqatgina ma'lumot uchinchi shaxslar tomonidan oshkor qilinsa yoki boshqa maqsadlarda foydalanilsa, javobgarlik masalasi nazarda tutilgan, lekin ma'lumot berilish vaqtida uchinchi shaxslarga qo'yiladigan talablar va talabga mos uchinchi shaxsga ma'lumotlarni bermagan vaqtidagi javobgarlik masalari belgilanmagan.

So'nggi ya'ni banklar belgilangan talablarga muvofiq API yaratishlari kerak yoki yo'qligi haqidagi masalaga to'xtaladigan bo'lsak, Yevropa Ittifoqi va Buyuk Britaniya qonunchiligi talablariga ko'ra banklar belgilangan talablarga muvofiq API yaratishlari kerak. Ochiq bank faoliyati tartibga solinadigan faoliyat bo'lib, banklar o'zlari faoliyat ko'rsatayotgan yurisdiksiyalardagi qoidalariga rioya qilishlari shart. Ushbu qoidalar odatda umumiy ochiq bank API-lari uchun ma'lum belgilangan talablarni o'rnatadi, masalan:

Xavfsizlik: API-lar xavfsiz bo'lishi kerak va banklar mijozlar ma'lumotlarini himoya qilish uchun mustahkam xavfsizlik choralarini qo'llashlari kerak.

Standartlashtirish: API-lar uchinchi tomon provayderlari (TPP) bilan integratsiyalashuvini osonlashtirish uchun standartlashtirilgan bo'lishi kerak.

Shaffoflik: Banklar o'zlarining API-lari haqida shaffof bo'lishlari va TPPlarga aniq hujjatlarni taqdim etishlari kerak.

Yevropa Ittifoqida qayta ko'rib chiqilgan to'lov xizmatlari direktivasi (PSD2) ochiq bank API-lari uchun bir qator texnik talablarni belgilaydi, masalan, autentifikatsiya va avtorizatsiya uchun OAuth 2.0 dan foydalanish majburiyligi. Buyuk Britaniyaning Raqobat va bozorlar boshqarmasi (CMA) shuningdek, umumiy API spetsifikatsiyasidan foydalanish kabi ochiq bank API-lari uchun bir qator talablarni chiqargan. Ochiq bank API'lariga qo'yiladigan talablarga rioya qilmagan banklar tartibga soluvchi sanksiyalarga duch kelishi mumkin. Misol uchun, PSD2 bo'yicha, banklar ochiq bank API'lariga qo'yiladigan talablarga rioya qilmaganliklari uchun 5 million yevro yoki yillik aylanmasining 4 foizi miqdorida jarimaga tortilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi normativ huquqiy hujjatlarida esa ochiq bank API'lariga alohida talablar belgib qo'yilmagan bo'lib, ularni banklar tomonidan bajarilib, alohida talablarga javob beradigan API'lar yaratilmasligi uchun javobgarlik masalasi ham ochiq qoldirilgan. Normativ talablarga qo'shimcha ravishda, banklar belgilangan talablarga muvofiq API yaratishi kerakligi belgilanishi uchun bir qator amaliy sabablar ham mavjud. Belgilangan standartlarga rioya qilish orqali banklar TPP larning API bilan integratsiyalashuvini osonlashtirishi mumkin, bu esa moliyaviy sektorda ko'proq innovatsiyalar va raqobatga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, standart xavfsizlik protokollaridan foydalanish mijozlar ma'lumotlarini himoya qilishga va firibgarlik xavfini kamaytirishga yordam beradi. Umuman olganda, banklar uchun qoidalarga rioya qilish, TPPlarning API bilan integratsiyalashuvini osonlashtirish va mijozlar ma'lumotlarini himoya qilish uchun belgilangan talablarga muvofiq API yaratish muhimdir.

Xulosa sifatida aytadigan bo'lsak, O'zbekiston Respublikasida ochiq bank tizimi, API'lar va uchinchi shaxslar, ularga qo'yiladigan talablar, standartlar, javobgarlik masalalari bilan bog'liq savollarga yechim beradigan, alohida shu sohaga oid normativ-huquqiy hujjatning yo'qligi, amalda mavjud huquqiy hujjatlarda juda ko'p ochiq qoldirilgan masalalar mavjudligi va bir mavzuga oid huquqiy asoslarning turli normativ-huquqiy hujjatlar qismlarida belgilanishi va oqibatda, ko'plab huquqiy asoslar va majburiyatlar belgilanmay qolib ketishi ochiq bank sohasida O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida alohida normativ-huquqiy hujjatda ehtiyoj borligini ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Directive 2015/2366/EU of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 on payment services in the internal market; OJ L 337, 23 December 2015, pp. 35–127.
2. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data; OJ L 119, 4 May 2016, pp. 1–88.
3. European Court of Justice: Judgment of 11 September 2014, MasterCard Inc. and Others vs. European Commission; C-382/12 P, EU:C:2014:2201.
4. European Commission: Frequently asked questions: making electronic payments and online banking safer and easier for consumers. QANDA/19/5555, 13 September 2019
5. Graef, I., Husovec, M., Purtova, N.: Data portability and data control: lessons for an emerging concept in EU law. Ger. Law J. **19**(6), 1359–1398 (2018)
6. Martens, B.: An economic policy perspective on online platforms. Institute for Prospective Technological Studies, Digital Economy Working Paper 2016/05. European Commission, Brussels (2016)